No 42.

DE TIJD.

1846.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dingsdags, Donderdags en Zaturdags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 3,00; voor de buitensteden ƒ 3,50; franco door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

ZATURDAG, 3 OCTOBER.

Advertentien van acht regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,75 geplaatst; meer dan acht regels tegen 20 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt hovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 2 October.

Dat de oppositie-pers tot dusverre weinig op de bevolking heeft uitgewerkt, is duidelijk voor elk, die den gang der zaken heeft gevolgd. Wij hebben daarvan als oorzaak aangewezen, dat zij een dwaalweg is ingeslagen, met in plaats van nationale denkbeelden te verdedigen, liever te behandelen zaken van ondergeschikt belang.

Inderdaad een volk wordt niet warm dan voor groote denkbeelden. Wanneer het slaapt, of onverschillig den gang zijner zaken zit af te zien, dan is het niet mogelijk dat volk wakker te schudden, en tot werkdadige belangstelling op te roepen zonder beginselen vooruit te zetten, die zijne vurigste sympathiën tot in het hart treffen. Is dat geschied in ons land? Wij zullen zien.

De afval van België had plaats ten gevolge van grieven, die de belgische nationaliteit hadden aangetast. Onder die grieven waren er ook verscheidenen, welke het getrouwe Nederland evenzeens kwetsten. Maar zij gingen onopgemerkt voorbij, omdat de haat tegen de Belgen niet toeliet, daarop de aandacht te vestigen. Diezelfde haat gaf aanleiding, dat de regering de handen vrij hield, om gedurende een achttal jaren een systeem van volharding door te zetten, welke de natie met een onoverkomelijken schuldenlast overlaadde. En middelerwijl de honderde millioenen schulden, wettig en onwettig aangegaan, van dag tot dag toenamen, verminderde ook van dag tot dag de welvaart van Nederland. Toen bij het sluiten van den vrede de oogen open gingen, om te zien, welk het resultaat was der talloozé opofferingen, die men meende voor het vaderland te hebben gedaan, was de natie verbaasd en verontwaardigd en verschrikt. Er ging een kreet op van bezuiniging, die algemeen werd gehoord. Door alle vrije bladen aangegrepen, werd hij eene leus, waarmede men het volk ten strijde riep — waarvoor....? voor eene grondwetsherziening.

Het was echter een misslag, de staatshervorming te bouwen op het denkbeeld van bezuiniging. De bezuiniging, hoe nuttig, hoe noodzakelijk zij ook ware in den toestand, welke Nederland teistert, is niet een van die groote denkbeelden, welke een volk in het hart aantasten. Zij heeft slechts eene betrekkelijke waarde. En naar gelang de welvaart kan worden verbeterd, moet zij van haar gewigt verliezen. De druk van eene belasting staat in verband met de krachten der natie. Eene zware belasting zal bij groote welvaart ligt schijnen, terwijl een verminderd budget bij tegenspoed zwaar vallen zal. Het denkbeeld van bezuiniging kon dus geene blijvende waarde hebben. Hoe wilde men dan daarop eene staatshervorming bouwen? Wat zou die hebben voortgebragt? Kon zulk bloot materieël denkbeeld ten grondslag worden gelegd aan ons staatsgebouw? En wat zou dat voor een staatsgebouw geworden zijn, dat rustte op een denkbeeld van tijdelijken aard? Neen, de grondwetsherziening daarvan hoofdzakelijk te doen uitgaan, was eene ongerijmdheid, en daarom onmogelijk — wilde men niet de natie aan de grootste gevaren blootstellen.

De voorstellers van het ontwerp van Grondwet hebben zulks, blijkens hunne voordragt, ingezien. Wij moeten hun den lof geven, dat zij, afwijkende van de rigting door de pers aangegeven, de bezuinigingen niet ten grondslag legden der Grondwetsherziening; het was ook onmogelijk; maar daardoor ook ontviel hun een groot gedeelte van den bijval, dien zij bij sommigen misschien anders nog zouden hebben kunnen verwachten. De pers was daardoor uit het veld geslagen. Het thema, sinds zoo vele jaren door haar bespeeld, ontviel haar gansch, en van bezuinigingen viel men op regtstreeksche verkiezingen.

Van een stoffelijk denkbeeld, dat het volk begrijpt, viel men op een abstrakt, dat het volk niet kent. Het ging *de mal en pire*.

Is het denkbeeld van regtstreeksche verkiezingen van dien aard, dat het de belangstelling van een onverschillig volk kan opwekken? Wij begrijpen niet, hoe men een oogenblik kan twijfelen ontkennend te antwoorden. Algemeen klaagt de pers, en de klagt is gegrond, dat het volk zich niet inlaat met verkiezingen. Hoe wil men dan tevens doen gelooven, dat het woord van regtstreeksche verkiezingen, die maar eene verandering voorstellen van de kieswijze, het volk in beweging zoude kunnen brengen? Het is eene tegenspraak. En het bevreemdt ons, dat men die niet heeft opgemerkt.

Daarenboven, wij vragen, of de regtstreeksche verkiezingen het doel kunnen zijn van het volksstreven? De vraag zelve is ongerijmd. Is het dan niet nog veel ongerijmder, deze te nemen tot hoofdoorzaak, waarom men de staatshervorming, dat is grondwetsherziening, wil? Tot grondslag daarvan moeten liggen de groote denkbeelden van vrijheid, zoo dikwerf en zoo grievend in ons vaderland miskend. De regtstreeksche verkiezingen kunnen slechts een middel wezen, om die te behouden, als zij eenmaal onwraakbaar zijn vastgesteld.

Welnu, in plaats van die volksbeginselen tot hefboom te nemen, om de zielskrachten van het volk, dat insluimert in eene verderfelijke onverschilligheid, uit zijne luije slaapzuchtigheid op te voeren tot de werkelijkheid van het leven, neemt men den schijn aan, van zich aan de vrijheid weinig te laten gelegen liggen, en in de staatshervormingen slechts het hoofdzakelijk doel te hebben, eene wijziging in het kiesstelsel te bewerken. Is het wonder, dat het volk daaronder koud blijft? Is het wonder, dat de pers, eenmaal in die verkeerde rigting verloren, zich vastklampt aan personen, die haar meer dan anderen in den weg schijnen te staan, omdat zij de magt in handen hebben, en hen vervolgt op het terrein der personaliteiten in onderwerpen van zeer ondergeschikt belang?

Zeker moeten alle onregelmatigheden worden gegispt. De openbaarheid dient, om door hare vermelding en afkeuring te bewerken, dat zij niet worden gepleegd. En in zoo verre zijn zij nuttig, noodzakelijk. Maar kan dat wederom bijdragen, om het volk aan te voeren tot staatshervorming?

Wij gelooven het tegendeel. Wanneer men zich te veel verliest in bijzonderheden, dan loopt men tweederlei gevaar. Men vergeet of verwaarloost de hoofdzaken, en verlaagt zich zoozeer tot personaliteiten, dat zij ten laatste de maat overschrijden, en schadeloos worden. Is dit niet in verschillende mate het geval bij de oppositiebladen van Nederland? En is het daarom niet zeer natuurlijk, dat de ontevredenheid van het volk niets of weinig heeft gediend aan hen, die eene grondwetsherziening willen?

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

AMSTERDAM, 2 October.

Daar is iets uitgelekt van de verrigtingen der algemeene vergadering van het genootschap, *Unitas*, gehouden den 17 Junij ll., dat in vele opzigten te belangrijk is, om niet door ons aan onze lezers te worden medegedeeld. Wat wij echter zeggen zullen, bevat slechts een klein, zeker het glansrijkste, maar stellig niet het gewigtigste deel van het aldaar verhandelde. Maar ook dit klein gedeelte, verdient op zich zelve reeds vermelding en ernstige betrachting. Heden stippen wij slechts eenige losse feiten aan; later zullen wij er onze gedachten over bloot leggen, en ter dezer gelegenheid mogelijk ook wel een tip van den sluijer opligten, die het meer geheim gehouden deel der beraadslagingen tot dusverre bedekt.

Wat dan de uitbreiding van het genootschap betreft, in het afgeloopen jaar is het aantal departementen met zes nieuwe vermeerderd, te weten: Amersfoort, Leiden, Oudshoorn en omliggende plaatsen, 's Hertogenbosch en omstreken, Leeuwarden en Zaandam; in onze West-Indische bezittingen heeft zich eene correspondérende commissie gevestigd, terwijl het plan tot oprigting van eene Afdeeling in de Oost-Indiën *bij eenen hooggeplaatsten ambtenaar te Batavia* gereeden ingang heeft gevonden. Ook is reeds eene belangrijke som aan het genootschap gelegateerd.

Vervolgens blijkt er eene aaneensluiting te hebben plaats gegrepen tusschen de drie vereenigingen ter ondersteuning der protestantsche kerk hier te lande, van *Welstand*, *Christelijk hulpbetoon* en *Unitas*.

Verder is *Unitas* in correspondentie getreden met het *Gustav-Adolf-Verein*, het, volgens eene uitdrukking in *de Gids*, onverdraagzame *Gustav-Adolf-Verein*.

Eindelijk is *Unitas* er in geslaagd, door stoffelijke hulp, onderscheidene gemeenten en scholen aan het protestantisme gewijd, in stand gehouden, en volwassenen en kinderen door geldelijke ondersteuning in hunne trouw aan het protestantisme te bevestigen.

Dit zij genoeg voor heden, om onze Lezers een ietwat van de vrome bedoelingen van *Unitas* te doen begrijpen: spoedig echter komen wij op de wanhopige pogingen van het protestantisme, om zich bij mangel van eenheid in begrip te vereenigen in eenheid van haat, meer in het breede terug.

Heeft de afloop van de handelwijze der Leeuwarder stemgeregtigden een ieder verbaasd, die van Leiden zal het weinig minder. In Leiden waren twee vacatures te vervullen. Daarin is voorzien door de benoeming van de Heeren J. B. de Moen en Mr. P. G. Hubrecht. De eerste werd verkozen met 92 stemmen, de andere met 88. Dat stemmen-getal schijnt nog al aanzienlijk. Maar men vergete niet, dat er 654 behoorlijk en wettig uitgebragte stemmen zijn geweest. Vijf honderd en vijftig stemmen hebben zich verloren geworpen.

Intusschen, de stedelijke regering van Leyden heeft een weg ingeslagen, welke aan dien staat van zaken een einde zal brengen. Zij heeft alles openbaar gemaakt. De burgerij kan nu in de *Leydsche Courant* tastbaar lezen, welke ongerijmdheid zij begaat, met zich niet over hare kandidaten te verstaan.

De spoortrein in den avond van den 27 Sept., ten 8 ure van Amsterdam naar Arnhem vertrokken en te 10½ uur aldaar moetende aankomen, is eerst ten 3 uur 45 min. den volgenden morgen gearriveerd. De oorzaak daarvan is een ongeluk, tusschen Utrecht en Driebergen voorgevallen. Iemand die daarbij tegenwoordig was, verhaalt, dat er een paard was overreden. De schok had de wagens losgerukt en uit het spoor gebragt. Eenige lieden waren in hunnen angst uit de rijtuigen gesprongen, waardoor één beide beenen gebroken, een tweede zich den arm gekwetst en een derde het gezigt aanmerkelijk verwond had.

Op den 25 had reeds op de Rijn-Spoorweg een ander voorval plaats gehad in de nabijheid onzer stad. De trein, die ten 6 ure 55 minuten was aangekomen, werd op

een ander spoor gesleept, nadat de reizigers waren gelost. In de duisternis stiet de reserve locomotief tegen de dienstdoende, waardoor zij beide veel leden; de laatste was van voren gansch verbrijzeld. De machinisten hebben geen letsel bekomen.

's HERTOGENBOSCH, 1 October. De Ingenieur Temmen uit Zeeland afgevaardigd, waarvan wij in ons vorig nummer gewaagden, zal, naar men zegt, zich reeds van heden af, in deze stad vestigen, ten einde het opzigt te houden over de aan te vangene werkzaamheden voor den Zeeuwsch-Limburgschen Spoorweg. Aanzienlijke gronden zullen hiertoe moeten worden onteigend, doch de plannen gaan zeker door.

— Op Dingsdag 6 October aanstaande, des namiddags ten 12 ure, zal, onder nadere approbatie, in het openbaar bij inschrijving en opbod worden aanbesteed: Het driejarig onderhoud in twee perceelen, van het rijks gedeelte des zijtaks van den grooten weg der 1e klasse, n°. 7, in het arrondissement Eindhoven, en van den grooten weg der 1e klasse, n°. 8, in het arrondissement 's Hertogenbosch.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 30 Sept. De *Courrier Français* beweert, dat er, bij gelegenheid van het vertrek van den hertog van Montpensier, tusschen den Heer Guizot en Lord Normanby, eene hevige woordenwisseling heeft plaats gehad. Hetzelfde dagblad verzekert, dat de nota van het Engelsch gouvernement in dreigende bewoordingen is vervat. Men weet, dat het *Journal des Débats* het tegendeel staande houdt.

— De Heer Alexander Dumas is van hoogerhand gelast, zich naar Spanje te begeven, om de ordeteekenen derwaarts over te brengen, welke door den hertog van Montpensier, bij gelegenheid van zijn huwelijk met de Infante Luisa, zullen worden uitgedeeld. De Heer Dumas zal morgen den eersten October vertrekken.

— Men verzekert, dat de hertog van Montpensier en zijne jeugdige echtgenoote slechts veertien dagen na hun huwelijk te Madrid zullen blijven, en dat zij naar Parijs zullen worden begeleid door Maria Christina, die een gedeelte van den winter alhier wenscht door te brengen.

— Het *Journal des Débats* zegt, dat de graaf van Montemolin zich nog altijd te Londen bevindt. Hij heeft Prins Lodewijk Napoleon tot eene zamenkomst uitgenoodigd, welke dan ook werkelijk in het Brunswick-hotel heeft plaats gehad.

Wat Cabrera betreft, deze heeft zich voor eenige dagen te Southampton naar Gibraltar ingescheept op een der Spaansche paketbooten. De generaal reist onder een aangenomen naam, en heeft een Spaanschen reispas bij zich.

Het dagblad *la Presse* zegt, dat de pogingen, welke de graaf van Montemolin aanwendt om te Londen eene leening te sluiten, vruchteloos zijn.

— Men meldt uit Cadix, onder dagteekening van 18 September, dat het Engelsch eskader, des avonds van den vorigen dag, de reede verlaten had, koers zettende naar Gibraltar. Twee schepen, deel makende van dit eskader, zullen terstond naar Engeland terug keeren; de overige zullen te Gibraltar en onder de kusten van Marokko blijven.

— »Wij hadden ons niet vergist, zegt het *Journal des Débats*, aangaande den indruk, dien de hevige en schandelijke lastertaal van eenige Engelsche dagbladen te Madrid heeft te weeg gebragt. Het Spaansche volk heeft zijne eigene eer in de persoon zijner Koningin aangerand gezien, en die lasterlijke mededeeling, waarin de naam van Isabella en die van Don Francisco d'Assisi gemengd waren, heeft hun met afschuw en verontwaardiging vervuld."

Ook zegt het *Journal* uit goede bron onderrigt te zijn, dat noch op den avond, waarop H. M. haar besluit te kennen gaf om zij de bijeenroeping der Cortes onderteekende, noch op de laatst vorige dagen, de gezant van Frankrijk aan het hof verschenen is, maar dat deze geheel vreemd is, aan de handelingen van H. M. die, na het bijwonen van een kabinetsraad, haar besluit uit eigen beweging en zonder eenigen vreemden invloed genomen heeft.

— Men is het algemeen eens, dat de opbrengst van den wijnoogst aan de oevers van den Moezel allergezegendst zijn zal. Behalve dat de wijn van eene voortreffelijke hoedanigheid zijn zal, zijn de wijnstokken zoo zeer met vruchten beladen, dat zij de grootste verwachtingen der eigenaars hebben overtroffen. Men rekent, dat er de helft of minstens een derde meer is gegroeid dan men gedacht had.

MADRID, 25 September. In alle voorname kringen dezer hoofdstad, werd voor een paar dagen druk gesproken over de gepaste en geestige wijze, waarop eene doorluchtige persoon de aanspraak van eenen vreemden diplomaat heeft afgebroken. Men verzekert, dat de bedoelde gezant, na zijne gelukwenschingen wegens het huwelijk van H. M. te hebben geuit, op deze wijze zijne aanspraak vervolgde: »Wat het huwelijk van H. K. H. de Infante betreft..." — toen men hem in de reden viel met de woorden: »Het is bepaald, dat het denzelfden dag als dat der Koningin zal voltrokken worden."

— De dag van heden was bepaald tot het houden van een gehoor, hetwelk door den Graaf Bresson was aangevraagd, om aan HH. MM. Koningin Isabella en Koningin Christina de officieele toestemming voor het huwelijk van H. K. H. de Infante met den hertog van Montpensier te verzoeken.

Drie rijtuigen van het hof, begeleid van een detachement cavalerie en een talrijk gevolg in gala-kostuum, hebben den gezant van Frankrijk aan zijn hôtel afgehaald; op het plein voor het paleis waren de troepen langs zijnen weg geschaard en de grootmeesters van het hof wachtten den minister onder aan den grooten trap van het paleis op.

HH. MM., van de grandes, de ministers, de staatsdames en de kamerheeren omringd, hadden op den troon plaats genomen.

Na in de tegenwoordigheid van HH. MM. te zijn binnengeleid, heeft de Graaf Bresson beide met eene aanspraak begroet, welke ook door de Koningin-moeder en H. M. Isabella II op eene gepaste wijze is beantwoord.

Alvorens zich te verwijderen heeft de graaf Bresson aan H. K. H. het portret van haren vorstelijken bruidegom ter hand gesteld, hetwelk zij met eene zigtbare tevredenheid heeft ontvangen.

Eene groote menigte volks had zich rondom het paleis geschaard. Overal heeft de gezant van Frankrijk, op den korten weg van het hôtel der ambassade naar het paleis van H. M., blijken van eerbied ingeoogst, en luide betuigingen van de tevredenheid, die alle bewoners van Madrid bezielt, dat zij door dezen officieelen maatregel allen twijfel opgeheven zien, die eenige rustverstoorders over de aanstaande en gelijktijdige verwezenlijking der beide huwelijken hadden trachten te verspreiden.

Graaf Bresson heeft aan de armen van Madrid en aan de verschillende bedienden der koninklijke stallen 10,000 francs geschonken.

— De verklaring, die thans door geloofwaardige lieden gegeven wordt aan de laatste mededeelingen, door den heer Bulwer aan den president van den raad gedaan, komen hierop neder, dat dezelve geene eigenlijke protestatie bevatteden, doch slechts eene reeks van beschouwingen bij vooruitstelling en gevolgtrekkingen over staatkundige gebeurtenissen, die vroeger of later uit het huwelijk der Infante zouden kunnen ontstaan.

LISSABON, 20 Sept. Volgens de laatste berigten uit de provinciën is de Miguellistische opstand, die in het noorden was uitgebarsten, geheel bedwongen. De guerillas, door de koninklijke troepen voortgejaagd, werden op alle punten verstrooid, waar zij zich vertoond hadden. Alles is tot de rust teruggekeerd, maar het leger van den graaf Das Antas moet de provincie Minho voortdurend bezetten, ten einde een nieuwen opstand te voorkomen.

De verkiezingen voor de Cortes moeten den 11 October een aanvang nemen. Het ministerie heeft verklaard, in de circulaires, die het aan de ambtenaren heeft doen toekomen, dat het besloten had, de vrijheid van stemming volkomen te eerbiedigen, en geen de minsten invloed op de verkiezingen uit te oefenen.

— Een der avondbladen van Madrid wederspreekt de tijding, dat de Miguellistische opstand bedwongen zou zijn en zegt, dat het gouvernement zich in een hagchelijken toestand gebragt ziet. »Het schijnt, zoo gaat dat blad voort, dat de graaf Das Antas versterking vraagt en dat er sprake is van het organiseren van landelijke troepen. In Minho heeft de geheele bevolking de wapenen opgevat, ten voordeele van Don Miguel, en de dweepzucht der opstandelingen gaat zoover, dat zij den Pretendent even als eenen Messias verwachten."

ENGELAND.

LONDEN, 30 Sept. De Eerw. Heer Smith, Iersch priester van het diocese van Galway, heeft zich naar Engeland begeven, om de milddadigheid der Katholijken ten voordeele zijner ongelukkige landgenooten in te roepen. Hij heeft ll. Maandag in de Katholijke kapel van Chelsea (onder het stadsgebied van Londen) gepredikt ten aanhoore van eene talrijke en aanzienlijke schare, onder welke men opmerkte Lord Morpeth, O'Connor, den Heer Howard en meer anderen. Deze missionaris van liefdadigheid nam tot text van zijne predikatie, deze woorden van het Evangelie van den H. Mattheus: »Heere, behoed ons, want wij vergaan!"

Hij hing zulk een hartroerend tafereel op van den rampzaligen toestand, waarin zich het Iersche volk bevindt, dat hij op zijne toehoorders den diepsten indruk heeft gemaakt. Hij heeft dan ook niet vergeefs hunne liefdadigheid ingeroepen, want de collecte, die onmiddellijk na deze predicatie gehouden werd, heeft 70 pond st. (*f* 840) opgebragt. Er zullen in alle katholijke kerken van Engeland en het land van Wales insgelijks geld-inzamelingen geschieden, ten einde met de opbrengst daarvan de noodlijdende bevolking van Ierland te hulp te komen. Men mag hopen, dat de protestantsche Predikanten het voorbeeld zullen volgen, hetwelk hun door de katholijke geestelijkheid is gegeven.

— De *Times* beweert, dat er op dit oogenblik te Londen eene zamenspanning tusschen de Carlisten en de Spaansche vooruitgaande partij gevormd wordt. Het Toryblad ondersteunt deze coalitie uit al zijn vermogen en geeft den wensch te kennen, dat de beide partijen zich tegen de gematigden mogen vereenigen. De *Times*, gaat dus, gelijk men ziet, zoo ver, van openlijk te wenschen, dat Spanje op nieuw door den burgeroorlog worde vaneen gereten. Deze wensch past inderdaad aan een dagblad, hetwelk zich ten doel heeft gesteld, de schandelijkste lastertaal te verspreiden aangaande personen, die met zijne hatelijke bedoelingen niet instemmen.

— De Chartistische woelingen schijnen in Engeland te willen herleven. Den 27 dezer heeft eene meeting van 1500 personen, die deze meening zijn toegedaan, in de herberg het Anker en de Kroon te Londen plaats gehad. Men heeft er eene petitie goedgestemd waarin aan het parlement is verzocht, het volks-charter in werking te brengen. De meeting was bijeengeroepen, door den nieuwen uitvoerenden raad der nationale conventie.

DUBLIN, 28 Sept. De *Evening-Mail*, een alhier uitkomend half-officieël blad, zegt, dat de lord-luitenant van Ierland er bij het kabinet ten ernstigste op heeft aangedrongen, het parlement tegen de maand November bijeen te roepen, en dat hij verzocht heeft, hem magtiging te verleenen tot het vaststellen van een algemeen plan, hetwelk bestaan zou in het doen ondernemen van landbouwwerkzaamheden op eene groote schaal, met het doel, om in den nood der hulpbehoevenden te voorzien. Men weet, dat de werkzaamheden, die op last van het gouvernement ondernomen zijn, zich bepalen tot het aanleggen van wegen en andere middelen van gemeenschap, welke maatregel niet toereikende is, noch dezelfde resultaten opleveren zal als het droog maken van moerassige streken, en het ontginnen van heigronden.

Het jonge Ierland zal eerdaags eene vereeniging tot stand brengen, op de wijze van de repeal-associatie. Deze zal ten titel voeren, vereeniging van vrienden der vrijheid van gevoelen. Dit genootschap zou den 26 dezer alhier zijne eerste algemeene zitting houden.

De toestand der behoeftige volksklasse wordt van dag tot dag onrustbarender. Het volk, door den hongersnood tot het uiterste gedreven, begint tot vreesselijke buitensporigheden over te slaan. De katholijke geestelijkheid spant alle krachten aan, om hare ongelukkige medeburgers tot geduld en onderwerping te vermanen, en is daarin op sommige plaatsen geslaagd, maar men gelooft dat in de meeste gemeenten hunne vermaningen vruchteloos zullen blijven, en dat het volk, tot den uitersten nood gedreven, aan niets dan aan de kreet van den honger gehoor geven, en alle banden verbreken zal. De Engelsche dagbladen verhalen, dat eene menigte landlieden niets bezitten, om hunnen honger te stillen, dan groene kool, en dat velen hunner, die zelfs dit ellendig voedsel ontberen, wilde kruiden verslinden, die zij op het veld gaan zoeken. Bij zulk een toestand moet men zich niet verwonderen, wanneer men verneemt, dat die ongelukkigen, van alle middelen tot levensonderhoud ontbloot, tot uitersten overslaan. Onder andere verhalen van dien aard, meldt men uit Clasmore, in het graafschap Waterford, dat bij het uiteengaan van eene vergadering van magistraatspersonen tot het verschaffen van werk, lord Stuart de Decies, de luitenant van het graafschap, eensklaps door een volkshoop van eenige duizend personen werd omringd, die hem met steenen wierpen. Een detachement dragonders dreef de menigte uiteen, zoodat eenigen gekwetst werden. Zonder de tusschenkomst der overheidspersonen, zouden de dragonders hebben losgebrand, en zou men ongetwijfeld de grootste onheilen te betreuren gehad hebben.

Een der dagbladen van Londen drukt zich deswege in dezer voege uit:

»Uitgehongerde volkshoopen hebben alle weerhoudingen verworpen en de invloed der katholijke geestelijken is ontoereikend geweest, om de rust te handhaven. De nood is zoo hoog geklommen, dat het te vreezen is, dat de hulp, die men voorbereidt, van alle kanten te *laat* zal komen, om betreurenswaardige onheilen en welligt eene ontzettende gebeurtenis te voorkomen. Want heeft men op vele plaatsen gezien, hoe de ongelukkige hongerende menigte de bakkerswinkels binnenstoof en het te koop liggend brood verslond; hebben in andere streken groote benden werklieden en boeren, tot vreesselijkste armoede vervallen, de steden en dorpen doorkruist, en hun beklagenswaardigen toestand, volgens de uitdrukking der dagbladen, *ten toon gesteld*, om het medelijden van het publiek op te wekken, dan laat zich denken, hoe veel gebrek er nog in het verborgen geleden wordt; hoeveel ongelukkigen welligt in hunne armoedige woningen wegkwijnen en sterven, alwaar zij geen ander bezoek ontvangen dan dat van de ijselijke wanhoop?"

DUITSCHLAND.

[B]ERLIJN, 29 Sept. De heer Kuranda, hoofdredacteur [va]n de *Grenzboten*, een tijdschrift, hetwelk van Brussel, [w]aar het werd opgerigt, naar Leipzig werd overgebragt, [hee]ft bevel ontvangen, om Berlijn te verlaten, alwaar [hij] sinds eenigen tijd zijn verblijf hield. Men zegt, dat [de]e maatregel genomen is ten gevolge van eene vijan[dig]e strekking tegen Pruissen, die men in eenige arti[ke]len van de *Grenzboten* meende te kunnen bespeuren. — Men wil weten, dat de algemeene zitting van de [Gu]staaf-Adolf-vereeniging, welke den 8 en 9 September [he]eft plaats gehad, welligt de laatste zou zijn; zoo groot [is] de verbittering van de meeste leden over de uitsluiting [va]n Dr. Rupp, als afgevaardigde van Koningsbergen, [en] dat met zulk eene kleine meerderheid. Voorwaar, een [te]eken des tijds! De vereeniging bedenkt niet genoeg, [da]t indien de Heer niet opbouwt, al het werk der ar[be]iders te vergeefs zijn zal.

BRESLAU, 18 September. Men herinnert zich, dat [de]ze stedelijke regering indertijd geweigerd heeft, de [le]den van de algemeene synode te Berlijn als vertegen[w]oordigers der evangelische gemeenten te erkennen. De [K]oning heeft aan het bestuur hierover bij kabinetsorde [va]n den 21 Junij zijne ontevredenheid betuigd. Dezer [d]agen heeft onze regering op die kabinetsorde een ant[w]oord ingediend, waarbij zij verklaarde dat, zij, tusschen[b]eiden tredende in kerkelijke zaken, van een regt heeft [g]ebruik gemaakt, hetwelk haar, sinds de hervorming [d]oor keizer Rudolf, en later door den koning van Pruis[s]en is toegekend, op het oogenblik, dat Silezië bij de Pruissische monarchie werd ingelijfd,

---

Men heeft meer dan eens gelegenheid gehad om op te merken, dat de Duitsche dagbladen over het algemeen eene groote bezadigdheid hebben aan den dag gelegd aangaande de Spaansche aangelegenheden. Het is te denken, dat zij hiermede slechts de begeerte hunner gouvernementen hebben ingewilligd. Overigens, verzekeren doorgaans wel onderrigte personen, dat onderscheidene artikelen, aan de *Augsb. Zeitung* door zijnen correspondent te Londen ter plaatsing toegezonden, en in eenen aan Frankrijk vijandigen toon geschreven, door de censuur zijn geschrapt geworden.

De *Allg. Preuss. Zeitung*, na het vermelden van het besluit der bondsvergadering in de zaak van Sleeswijk-Holstein, zegt met genoegen opgemerkt te hebben, dat eene eigendunkelijke handelwijze, om de zaken van Duitschland te regelen, een algemeenen tegenstand bij geheel het Duitsche volk heeft ontmoet. De *Zeitung* prijst die algemeene demonstratie, en zegt, dat het besluit van de bondsvergadering door alle vrienden van Duitschland, zoo binnen als buiten deszelfs grenzen, met vreugde zal vernomen worden. Immers de bondsvergadering toont hierdoor, in de Duitsche natie vertrouwen te stellen.

— Het schijnt, dat de echtscheiding tusschen den Kroonprins van Denemarken en Prinses Carolina van Mecklenburg-Strelitz, zijne tweede echtgenoote, bepaaldelijk besloten is. Men zegt, dat de Prinses met de scheiding genoegen neemt, en dat zij zelfs van haren titel van Kroonprinses afstand doet.

In weerwil van het verbod van den heer van Dungern, Minister des Hertogs van Naussau, dat de heer Westhoff, een Pruissisch geestelijke, niet op het grondgebied van het hertogdom mogt komen prediken, heeft die achtingswaardige priester echter de retraite gepredikt, welke door Mgr. den Bisschop van Limburg verordend was, met dat onderscheid alleen, dat die predikatiën niet in het seminarie, maar in de hoofdkerk met open deuren hebben plaats gehad. De illuminaten en onverdraagzame protestanten, welke den katholijken deze belemmeringen hebben in den weg gelegd, hebben er dus weinig mede gewonnen, vermits nu het woord Gods aan eenige duizenden personen meer verkondigd is geworden.

Terwijl de aanvoerders der vrij-corpsen van Solothurn zich met belangrijke hun toevertrouwde geldsommen uit de voeten maken, braakt het radikale dagblad van die stad vuur en vlam tegen het verbond der Katholijke kantons. Het verklaart, slechts eene meerderheid van twaalf stemmen te willen bewerken, waarna het dat blad weinig aangaat, welke waarde Uri en Lucern aan dit of dat eedgenootschappelijk besluit hechten. Het Zwitsersch radicalisme schijnt te vergeten, dat juist dit het middel is om hem eene nieuwe, gevoelige nederlaag te bezorgen. *Adhuc manus domini extenta*, zegt eene zinsnede in de H. Schrift, en de gebeurtenissen van Lucern strekken ten bewijze, dat de arm des Heeren niet is verkort.

CONSTANTINOPEL, 2 September. Mehemet-Ali is nog altijd het voorwerp van alle gesprekken. Men verhaalt hier een aantal anecdoten van hem; wij zullen ons echter tot de mededeeling van deze eenige bepalen: De overwinnaar der Janitsaren, Hussein Pacha, ging den vernieler der Mammelukken een bezoek brengen. Toen Hussein Pacha het vertrek binnentrad, wilde Mehemet-Ali hem eene groote beleefdheid bewijzen, stond van den divan op en noodigde den bezoeker uit, om op dezelfde plaats te gaan zitten, die hij zoo even verlaten had. Hussein Pacha, die den rang van Onderkoning nog niet bezit, meende zulk eene eer niet te mogen aannemen. Maar Mehemet-Ali bleef er op aandringen, zoodat Hussein eindelijk aan het verlangen des Onderkonings gehoor gaf. Toen riep deze uit: »Gij hebt lang genoeg getracht, mijne plaats te bekleeden; in Egypte hebt gij hierin niet kunnen slagen, maar neem ze nu in." Men weet, dat Hussein, even als Kosrew Pacha, al zijne pogingen heeft in het werk gesteld om den Onderkoning van den troon van Egypte te verdringen.

ITALIE.

ROME, 20 Sept. Den 2 September is in de Kerk van het Roomsch collegie voor de zielerust van Paus Gregorius XVI zaliger gedachtenis eene plegtige lijkdienst gevierd. Men herinnerde zich daarbij met levendige dankbaarheid aan de talrijke weldaden, door dien waardigen Opperherder aan het collegie geschonken. Geheel de Kerk was van binnen met zwart behangen. In het midden vertoonde zich eene prachtige catafalk, met zinnebeeldige voorstellingen van de deugden des H. Vaders versierd. De Hoogmis werd door Mgr. Frattini opgedragen. Na het evangelie sprak de Eerw. abt Palma, professor in de kerkelijke geschiedenis aan hetzelfde collegie eene lijkrede van Paus Gregorius XVI uit, waarin hij hem schetste als een ijverigen verdediger des geloofs en een grootmoedigen beschermer der wetenschappen.

— Den 17 dezer heeft de H. Vader de Villa Campana met een bezoek vereerd, gelegen bij de trotsche bouwvallen, die zich van het Colyseum tot St. Jan van Latranen uitstrekken. De beminnaars der schoone kunsten weten, dat deze Villa eene schat van oudheden bevat. De H. Vader, die gelijk reeds meer is aangemerkt, een juist beoordeelaar is van de kunst, en gaarne de gedenkstukken ziet, welke van Rome's voormaligen roem getuigen, heeft ook op de Villa Campana met veel belangstelling alle bijzonderheden in oogenschouw genomen en over dezelve zijne hooge tevredenheid te kennen gegeven.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 2 October.

Gisteren zijn tot een geheime prijs verkocht 230 pakken Java-Tabak.

Tarwe 129 ℔ roode Odess. *f* 330; 127 ℔ b. Pools. *f* 334; 124 ℔ Triest. *f* 290, in ent.; 126 ℔ b. Poolsche *f* 336, 338; 124 ℔ dito *f* 322; 131 ℔ n. Stron. *f* 330, a. d. Z.; 125 ℔ Dantz. *f* 320, in cons.

Rogge 125 ℔ Amerikaansche *f* 283; 120 ℔ Archangel *f* 258 119 ℔ Petersburger *f* 255, in entrepot; 121, 126 ℔ Rostocker *f* 261, 278; 118, 120 ℔ Pruissische *f* 260, 266 cons.

Boekweit 123 ℔ Vriessche *f* 237; 118 ℔ Groninger Zand. *f* 225.

Koolzaad, een doen. Kromhorn £vl. 50½. *Lijnzaad*, prijsh. Riga 107 ℔ *f* 255. *Raapolie* per 6/w. *f* 32½; Vliegend 31¼; primo Mei 32½, ¾; Sept. 33; Oct. 30¾, 31; Nov. 31¼; Dec. 31¼, ½. *Lijnolie* per 6/w. *f* 30½; Vliegend 28¼, ½. *Hennipolie* per 6/w. *f* 33; Vliegend 32. *Raapkoeken* 1040 *f* 70 à ½. *Lijnkoeken* (harde) 104 *f* 8½, 10½.

In de op 30 September gehouden HUIDEN-VEILING is alles als volgt coulant verkocht:

1055	st. Phern. en Bahia droog gezouten	27 à 28½	c.
757	» Phern. idem	22 à 30	»
385	» gez. B.-Ayros, New-Foundl. en New-Orleans	11 à 17	»
946	» Java (dr. gez.) de gezonde	31½ à 39½	»
	de B. S	20 à 33½	»
292	» Phern. en Bahia	19 à 22½	»
27	» Caraques	18 à —	»

De op 1 October door de N. H. M. te Rotterdam gehouden veiling van 343/1, 1978/2 en /4 kisten JAVA INDIGO is als volgt afgeloopen:

Sort.	Kisten. heele	Kisten. halve en kwart	Beschrijving.	Afloop. Cents.
A	64	317	Ongelijk, schraal middel violet, met minder	285 à 345
AA	73	942	Beng. trant, midd. vt. en midd. rood vt., met mind	293 » 373
AA	—	20	Beng. trant, goed midd. rood violet, 1 ps. minder	400 » —
BB	1	14	Java trant, redk zacht donk. midd. vt. na 't roode, met min.	330 » 355
BB	—	3	Java trant, zacht kr. donk. goed rood vt., vrij fijn, 1 p. mind.	445 » —
BBB	4	23	Stijf dof donker middel violet na 't bruine, 1 ps. ord.	340 » —
EE	173	523	Geh. Beng. trant, ong. br. vt., hard rood vt., met mind.	245 » 335
EE	5	24	Geh. Beng. trant, kr. rood vt. na 't bruine, 1 p. mind.	320 » 355
N°. 2	—	3	Zeer krachtig bruin vt. gevuurd	245 » —
Onges.	23	109		210 » 390

7 Kisten JAVA COCHENILLE.

		Afloop.
4 Kisten	Eerste soort	375 à — c.
2 »	Tweede soort	400 » — »
1 Kistje	BS	185 » — »

Alles verkocht.

SNEEK, 29 Sept. *Boter* *f* 43 à 45,00; *Kaas* *f* 25 à 30,00. Aanvoer van Boter 1090¼ en 196⅛ ton. Kaas 24462 N. pd.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

1 Oct.			gebl.	2 Oct. 4½ u.			gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	2½	pCt.	59 5/8	59 11/16	à	59⅞	59⅛
Dito Dito	3	»	72½	72⅛	»	72¼	72⅛
Dito Dito op resc.	3	»	72⅝	72	»	72 5/16	72
Dito Dito	4	»	94¾	94½	»	94⅜	94½
O. I. Leening	4	»	94¼	94¼	»		
Amortis. Syndic.	4½	»			»		
Dito Dito	3½	»	89¾	89½	»		
Handel-Maatschappij	4½	»	174⅜	173½	»	174½	173⅝
Haarlemmermeer	5	»			»		
Aand. Rijn-Spoorweg	4½	»		109	»	110	
Aand. Holl. S. M.		»			»		
BELGIE	4½	»			»		
Dito	2½	»			»		
Dito bij Rotschild	2½	»			»		
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	»	20¼	20⅛	»	20¾	
Dito bij Dito onb. st.	5	»	20⅜	19⅞	»	20 7/16	
Dito	3	»	38¼	38¾	»		
Dito Binnenl. à 6 m.	3	»	33 1/16	33⅝	»	33 15/16	33 11/16
Coupons Ardoins		»	19⅜	19 9/16	»	19 11/16	
Passive		»			»		
Deferred		»			»		
Fransche Uitgest		»	6⅛		»		
PORTUGAL, te Londen	3	»	44⅛	43⅞	»	44⅛	44⅛
Dito Dito	4	»	43⅛	43¼	»	43⅜	43⅛
Dito Binnenl. à 1 Conto	5	»			»		
RUSL. Ob. H. 1798 en 1816	5	»	106½	106½	»		
Dito Dito 1828 en 1829	5	»	105⅞		»		
Ct. b. d. 1831 en 1833	5	»	96⅞	96⅝	»	96⅝	
Dito bij Hope	4	»	90½	90	»	90½	90
Dito bij Stieglitz en C°.	5	»	89	89	»		
Cert. te Hamburg	5	»			»		
Inschrijving in Assignat.	6	»	68⅝		»		
Cert. van Dito	6	»		71¼	»		
POLEN, Certific.	4	»			»		
Dito Aand. met Loten fl 300		*f*			»		
Dito Dito fl 500		»		144	»		
AMERIKA, Phil. Bank	6	pCt.			»		
Dito	5	»			»		
Dito Bank-Actiën			4 1/16		»		

Oostenrijk, Met. 2½ pCt. 58⅞; Braz 5 pCt. 89; Mexico 5 pCt. 25 1/16, 5/16; Venez. 44¼, ⅜.

Koers van het Geld: Beleening 3 pCt., Prolong. 3½ pCt. Wissel-Disconto 4 pCt.

Wisselkoers.

2/m. Hamburg 35.56⁹/₁₀; Zigt dito 35.81⁹/₁₀; 2/m. Londen 12.12 5/10; Zigt Londen 12.17 5/10; 3/m. Lisbon. 42.50; 3/m. Porto 42.50; 2/m. Petersb 1.88³/₁₀.

SCHEEPSTIJDINGEN.

DUNDRUM BAAY, 26 Sept. Aangaande de Stoomboot Great Britain, Luit. Hoskin, alhier in de nabijheid gestrand wordt gemeld, dat alle pogingen om dezelve in vlot water te brengen, tot heden vruchteloos zijn geweest; het roer is gebroken en van de achtersteven is eene ijzere plaat afgestoten, het schip maakt echter weinig water.

CROONSTAD, 20 Sept. Het schip Frouwina, Kapt. Bakker, van St. Petersburg naar Amsterdam is gisteren alhier met verlies van bezaans-mast en zeilen uit zee teruggekomen, zijnde bij de vuurtoren aangezeild; moet lossen om eene nieuwe mast in te zetten.

REVAL, 13 Sept. Het schip Helen, Kapt. Fluehart, van St Petersburg n. Antwerpen, is den 14 dezer met verlies van stengen te Baltishport binnengeloopen, en met het in de haven halen lek geworden en op zijde gevallen; van de lading zijn circa 90 tzw. Rogge gelost, het overige gedeelte is beschadigd geworden.

THISTED, 23 Sept. Het schip Anna Maria, Kapt. Strackholder, van Londen n. de Oostzee, is gisteren nacht bij Harbööre gestrand, doch de Ekwipaadje gered.

CUXHAVEN, 27 September. Het schip Tiessina, Kapt. Mooi, van Rotterdam naar Hamburg, is alhier zwaar lek, met verlies van boegspriet, (en na een gedeelte der lading over boord geworpen te hebben) binnengeloopen, zijnde op de hoogte van Borkum door eene stoomboot aangezeild; hetzelve zal naar Hamburg gesleept worden. — Het schip Eendragt, Kap.t Brent, van Amersfoort naar Rendsburg, is alhier eenigzins lek binnengeloopen.

INGEZONDEN STUKKEN.

Den Heere Redacteur van »de Tijd."

Amice!

Met de ligt verklaarbare haastigheid van een Dagbladdirecteur, die een poosje niet zonder eenig ongeduld het gewoon contingent voor zijne kolommen heeft zitten wachten, het zegel van het paket verbroken — en, hoe ge het keert of wendt, het beloofde vervolg mijner »Mededeelingen" is er niet in te vinden. Is het eene kleine teleurstelling? Zoo ja, dan wensch ik van ganscher harte, hoe weinig aanspraak ik er ook op hebbe, dat het nog om eene andere reden moge wezen, dan om de geringe moeite, welke gij u zult te geven hebben, het thans ontbrekende met iets anders aan te vullen.

Het is intusschen geheel onwillekeurig, dat ik heden de reeks mijner »Mededeelingen" niet voortzet. Ik zat daar reeds een heelen tijd, langer reeds, dan ik voor mij-zelven goed kan maken, in mijn grooten stoel gedoken, nu eens in dien, dan weêr in een anderen hoek mij werpende onder het afmartelend peinzen, hoe het toch aan te leggen, om de verschillende stemmen te onderscheiden in de *charivari*, welke Koning Willem I gebragt werd, toen Z. M. er aan dorst denken, het dertien jaren vroeger gesloten concordaat ten uitvoer te brengen, en hoe de verschillende taal, bij die gelegen

heid uitgeschaterd, wel te verstaan, en te verklaren, en beknoptelijk zamen te vatten, — toen het toeval mij uit mijne pijnlijke marteling kwam redden, en mij verloste van alle concordaats-ideën en alle Domine's en alle Professoren, en alle tam-tam, en alle ketel-muziek, en alle geschreeuw der reactionnaire partij daarbij. Had ik er veel bij gewonnen? Het toeval bragt al weêr mijn gedachten geen genoegelijker rigting aan; en dit zal u niet verwonderen, wanneer ik u zal gezegd hebben, dat, ditmaal, onder het woord: toeval, moet verstaan worden een, wel is waar, een der flaauwhartigste uit het stapeltje hatelijke Maandschriften, die, den eersten van elke maand, de ordeloosheid mijner schrijftafel vermeerderen, en mijner geestdrift voor onze zaak nieuw voedsel komen aanbrengen.

In mijne hersenfoltering zat ik daar dan met strakken blik voor mij heen te staren, toen, meen ik, het neêrslaan der van 't wanhopig turen vermoeide oogen mij den glanzigen »Tijdspiegel" onder het periodiek geschrijf voor October deed opmerken. Bah! zuchtte ik, welk een getob! en met nam ik, ik geloof, om mij van de eene verveling met de andere te genezen, het zindelijk deeltje op. Een oogwenk echter slechts er in; — en ik had er wel van!

Of ik dan bij dien enkelen oogwenk iets zoo verschrikkelijks, zoo ergerlijks ontdekte? — Och, neen! 't was niets ongewoons, niets bevreemdends, niets afwijkends van de manier van den »Tijdspiegel"; maar in de stemming, waarin ik mij bevond, nog tintelende van verantwoording over de onregtmatige kreten tegen het Katholisme, die ik pas weêr vernomen had, was elke nieuwe hoon, schoon dan ook gering in vergelijking van hetgeen wij gewoon zijn te moeten verduren, voldoende, om mij verdrietig en knorrig tevens te maken. Ga zelf maar na, in welken gematigden toon de »Tijdspiegel" ons thans beschimpt. De plaats, die mij zoo hinderde, heeft niets grovers dan dit: »*de goede, trouwe, vriendelijke* Dominé, en evenzoo de *meest roodwangige, zwaarlijvige* pastoor, behooren als integrerende deelen in het huiselijk leven des burgers [in de kleine steden]." Niet waar, 't is een bagatel, als men bedenkt, wat men anders zoo al van die pastoors weet uit te kramen! Waarschijnlijk zou ik onder gewone omstandigheden er dan ook slechts de schouders voor hebben opgetrokken.

Maar nú dacht ik zoo, hoe boosaardig het toch is, den pastoor de goedheid, de trouw, de vriendelijkheid, die hem kenmerken, te ontrooven, om er den dominé meê te versieren, en den eersten geen andere onderscheidingsteekenen toe te kennen, dan die eene gewoonte van slempen en smullen verraden en uitdrukken. Maar nú dacht ik zoo, hoe weinig edelmoedig zij toch is, die liefhebberij, den pastoor tot een zwijn van Epicurus te verlagen, wien niets menschelijks, om niet te zeggen, wien niets christelijks meer is bijgebleven, en tegen hem over, dien *goeden*, *trouwen*, *vriendelijken* dominé zoo gunstig in zijn invloed op het huiselijk leven te doen uitkomen. Nú dacht ik, hoe weinig edelmoedig het vooral is, bij den onverpoosden, den liefderijken arbeid des pastoors voor het heil zijner kudde — een arbeid, met te veel ingetogenheid en zedigheid verrigt, dan dat zelfs wij er opzettelijk lof van zouden spreken — hem te beschimpen, en, integendeel, voor den dominé, wiens kerkelijkheid zich tot het vervullen eener wekelijksche preekbeurt bepaalt, niets dan lieve, suikerzoete woordekens over te hebben. Nú dacht ik, hoe weinig edelmoedig deze schimptaal te meer is, omdat wij, hoezeer we ook deze geringe kerkelijkheid in Dominé met karakteristieke bijvoegelijke naamwoorden zouden weten te kleuren, ons daarvan echter, en van alles, wat hem belagchelijk kon maken, altijd zorgvuldig, om des vredes wille, onthouden hebben. Of hebben wij de »Schetsen uit de pastorij te Mastland" niet gansch en al onaangeroerd gelaten? Of zijn wij het geweest, of was het een der hunnen, die zeker bevoegd regter in deze is, — was het niet een der des Amorie van der Hoevens, die het der goê gemeente in het oor kwam fluisteren: »dat bij de Protestanten alles op de persoon aankomt, en dat bij velen de *huisvriend*, de geachte en geliefde huisvriend, den *Evangeliedienaar* moet binnensmokkelen?" Of hebben wij de verklaring van de andere hand: »dat de (protestantsche) zielzorger, uit kracht van zijn ambt, weinig of niets vermag," aangevat en gecommentariëerd, met een schimpenden blik en omgekrulden bovenlip, de Dominés nastarende en nawijzende? Neen, wij hebben hen buiten het spel gelaten; om des vredeswille, hoe uitlokkend de aanleiding ook was; wat dan zoekt men toch met zoo gestadig, en zoo onverdiend onze geestelijken te beschimpen....?

Weder wendden zich mijne gedachten, en liepen zij in eene andere rigting voort. De *roodwangigheid* en *zwaarlijvigheid* van den pastoor der kleine stad, van den dorpspastoor — tallooze malen had ik hen in hunne stille werkzaamheden gadegeslagen, maar nimmer was het mij te binnen gekomen, dat van al hunne eigenschappen, die, welke hun door den »Tijdspiegel" worden toegedicht, het meest in het oogloopend waren. Vlugtig liep ik mijne bekenden eens rond; bij dien wat korter, bij dien wat langer vertoefde ik, van een ander kon ik mij bijna niet losmaken. Was het wonder? Hoe weldadig had ik hen bezig gezien? En hoe aanspraakloos waren zij daaronder? Hoezeer vergaten zij daarbij zich-zelven? Ik zwijg van hunne kerkelijke bedieningen, die een deel van den dag innemen: maar kom eens met mij voor een dag den gang der gewone bezigheden van mijn vriend B. verstoren. Wij zijn hem welkom, wees daar verzekerd van; zonder morren zal hij de volgende dagen een paar uur langer bezig blijven, om het verzuim goed te maken; doch verwacht er u op, als wij bij hem zijn, dat hij ons vaak ettelijke oogenblikken alleen laat. Gij vergezelt mij gaarne bij hem; maar mag ik vooraf reeds iets vertellen van wat wij vinden zullen? Bij onze aankomst — wij moeten wat vroeg gaan, — treffen wij hem in zijnen netjes onderhouden tuin, als het er met het weêr maar eventjes door kan, aan 't lezen zijner breviers; dat doet hij liefst in de open lucht, in Gods vrije natuur, of 's avonds geknield voor het altaar; wij krijgen een vriendelijken wenk, hem een oogenblik alleen te laten; maar als zijn gebed geëindigd zal zijn, zal zijne welkomsgroet er te hartelijker om wezen. En dan krijgt gij de volledige beschrijving van zijnen hof, die ons, eindelijk, door een kronkelpaadje naar een heuveltje leidt, welke over een frisch weiland heen, u het uitzigt geeft op gindsch dorpje, waar zijn buurman, pastoor N. N., staat, van wien dan alle goed u door hem verteld wordt. 't Is daar regt vriendelijk; willen wij er ons neêrzetten? Wij moesten het te eerder maar doen, daar onze gastheer naar huis wordt geroepen. 't Is ook zijn uur van audientie. Elk weet een vriendelijk woord, — de een goeden raad, een ander hartelijk gemeende teregtwijzing, — allen weten, troost en bemoediging volop bij hem verkrijgbaar; en niet karig maken zij er gebruik van.

Maar van daag kan hij hen niet helpen, een enkelen huisvader, dien hij als werkman gerecommandeerd heeft, uitgezonderd; van daag heeft hij vrienden over, en wil hij den ganschen dag hun schenken. Spoedig is hij dan ook weêr terug, en, nu, de wandeling hervattende, gij zult het ondervinden, zal hij het gesprek een ernstiger rigting weten te geven, en zult gij ontwaren, dat, hoe minachtend men ook op onze dorps-pastoors neêrzie, hunne »roodwangigheid," en »zwaarlijvigheid," zoo gij die onderwetsche kenmerken van het echt Hollandsche temperament bij een enkelen waarneemt, ras om hunne degelijke kennis geheel vergeten worden. Die degelijke kennis is niet opgeschoten uit de duizelingwekkende studie van het laatst uitgedachte systeem van philosophie; Prof. Opzoomer kent hij ter nood van naam, en van Dr. van Vloten of van Dr. Hirschig heeft hij nooit hooren spreken: maar wat hij ons zal mededeelen, getuigt van eene diepe en beredeneerde overtuiging der waarheden van ons geloof, en, want dit is zijne specialiteit, van een helder overzigt niet alleen, maar van eene meer dan alledaagsche kennis der geschiedenis. Zoo keuvelen wij voort, en het zal u zeker niet misvallen, tot 11 uur. Dan moet hij voor een uurtje weg. Het is dan het uur der cathechismus, en zijne kinderen mogen voor niets ter wereld te vergeefs gekomen zijn. Wat dunkt u; zullen wij met hem ter kerke gaan? Het zal iets verkwikkelijks wezen, te zien, hoe liefderijk, hoe overtuigend hij zijne kleinen tot de liefde en de kennis van God tracht op te leiden! Wij kunnen dan meteen een kijkje nemen van het inwendige zijns kerkgebouws, en daarna, na den *Angelus*, met eene wandeling naar het kerkhof, dat altijd zwijgend en mediterend door hem betreden wordt, den voormiddag besluiten. Dan volgt de maaltijd; — geene keurige, uitgezochte tafel, maar gezonde en smakelijk toebereide spijzen, en voor van daag wordt de waterkruik met een frisschen teug wijns vervangen. Na den maaltijd, en na het geurig kop koffij, waarvan hij mij een liefhebber weet, en dat, mij ten gevalle, dan ook nooit in gebreke blijft, wanneer ik hem eens bezoek, een einde aan de zitting te maken, daarna gaat het weêr ferm los aan het wandelen. Het is verwonderlijk, hoe veel tijd van den dag hij in de open lucht doorbrengt; men voelt daar, is hij gewoon te zeggen, Gods liefde beter nog dan in de dompige kamer, en daar buiten, voegt hij er dan bij, zijn zoo vele, die zich schamen tot u te komen, en die u toch verlangen en behoeven, dat men wel verpligt is gestadig in beweging te wezen. Die middagwandeling nu heeft altijd een vast doel. De zieken liggen het eerst aan de beurt; die mogen geen dag zonder zijne toespraak en opwekking blijven; en dan volgen, in den regel, een paar arme gezinnen, waar hij, in 't voorbijgaan, iets te *zeggen* heeft, en dan deze gemeentenaar, wiens kind naauwkeuriger ter onderrigting moet komen, en dan weêr een ander, wiens jongen, om zijn goed gedrag en zijne vorderingen, eene aanmoedigende lofspraak in de tegenwoordigheid zijner ouders verdiend heeft, en zoo gaat hij voort, weldoende, en de huizen der aanzienlijken met een vriendelijken groet voorbijtredende, tot zijn weg hem, tegen den schemer, aan de pastorij terugbrengt. Den laatsten maal, dat ik hem zag, drong ik er op aan, met hem eene behoeftige woning, waar hij iets voorgaf te *zeggen* te hebben, binnen te treden. Hij nam den vader des gezins in een hoek, en ik zag de hand des armen een heel poosje in de zijne rusten. Middelerwijl schikte ik mij bij de vrouw. »Wel, vrouwtje," vroeg ik, »ziet ge den pastoor nog al van tijd tot tijd?" — »Wel vast," kreeg ik ten antwoord, »maar het is nu al wel bijna acht dagen, dat hij niet bij ons geweest is. Maar hij heeft ook zoo velen te zien." — »Kom, kom," en hij wenkte den armen man, en hij wenkte het moedertje beurtelings bemoedigend toe; »moed gehouden, en maar naar boven naar den goeden God gekeken! Hij bezoekt u wel hard, maar vertrouw slechts op Hem, en geloof mij, het water komt dan wel eens tot de lippen, maar nooit in den mond. En hoe loont Hij u dan hiernamaals voor al wat ge hier hebt door te staan. Ge zult moed houden, niet waar? en op God blijven vertrouwen? — Ja, welnu dan, tot spoedig!"

En als hij dan weêr huiswaarts is gekeerd, dan komen er weêr andere bezigheden van gewigtigen aard. Als wij bij hem zijn, dan worden die weêr den volgenden avond ingewonnen, maar om zijn en ons genoegen, mogen de dateehumenen geen schade lijden. Aan hun onderrigt toch is een te groot belang verbonden, te grooter, naarmate het avond-onderwijs bepaaldelijk gewijd is aan hen, die te loom van geest zijn, om niet des avonds nog eens eene duidelijke herhaling te behoeven van hetgeen 's morgens in de cathechismus onderwezen is, of aan hen, wien 's morgens de gelegenheid heeft ontbroken ter kerke te komen. En is dat onderwijs dan gegeven, dan volgt een bezoek aan den God-Mensch in het H. Sacrament, de lectuur van een goed boek, een sober avondmaal, — en eene ongestoorde rust geeft verpozing van den arbeid van den wel besteden dag, en nieuwe krachten voor dien van den volgenden. En wanneer wij te avond hem dan verlaten, welnu, zal het voorbeeld en de taal van dien man ons dan ten goede hebben gestemd; of zouden wij ontaard genoeg zijn, voor hem niets, dan een paar vuile scheldwoorden met dien akeligen »Tijdspiegel" veil te hebben? —

Zoo voortmijmerende, was nu de tijd voor het schrijven mijner »Mededeelingen" vervlogen, zonder dat een letter op het papier, zelfs zonder dat er eenig bepaald plan in mijn hoofd was gekomen. Ge zult dus met de voortzetting daarvan tot het volgend N°. geduld moeten hebben; maar hebt gij de welwillendheid het alsdan op te nemen — eilieve, zoudt ge dan maar niet dien titel van »Mededeelingen uit mijn Dagboek" weglaten? Zoo ongemerkt is mijn Dagboek een historieboek geworden, en dat Dagboek-schrijven zal daarom nu toch maar ten halve geloofd worden! Intusschen fac, ut lubet.

En hiermede alweêr, na mijn vriendelijken morgengroet, A. 2 October 1846. Tuus ex asse

R.

ADVERTENTIEN.

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.